

Høring om Bibliotekmeldingen, St meld nr 23. ”Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid”

Bokhandlerforeningen jobber for å styrke bokhandelen som den beste markedsplassen for kunnskap og opplevelse. Samarbeid mellom bibliotek og bokhandel bidrar til å skape leselyst og mangfold i det litterære tilbudet. Det er viktig med vitale og attraktive bibliotek i nærmiljøet og tilrettelegge for samarbeid med bokhandelen der det er naturlig.

Norge på lesetoppen

Tall fra Synovate viser at 93 prosent av befolkningen leste en eller flere bøker i løpet av det seneste året. Til sammenligning viser undersøkelser fra USA og Storbritannia at henholdsvis 50 og 57 prosent av befolkningen leste minimum en bok det seneste året. (kilder: Kelly Gallagher LBF og UKBA)

Lesing gir forsprang

Bokundersøkelsen til Bokhandlerforeningen fra 2008 viser at norske foreldre jevnt over leser for barna sine. 8 av 10 foreldre med barn under 10 år leser for barna daglig eller minst 2-3 dager i uken. 53 prosent oppga at de leste daglig for barna. De med høy utdanning og inntekt over 500.000,- leser signifikant mer enn de med lavere utdanning og lavere familieinntekt.

Ved Høgskolen i Bergen er det forsket mye på lese- og skriveferdigheter blant små barn. En vanlig erfaring er at barn som oppdager gleden ved bøker blir bedre til å lese og skrive. Og barn som opplever språkstimulering knekker lesekoden raskere enn andre barn. Å bidra til barns leselyst er et tiltak mot klaseskiller.

Bokhandel versus bibliotek

I Bokundersøkelsen gjennomført i februar 2008, ble det kartlagt kjøp av bøker versus lån på bibliotek. 81 prosent kjøpte en bok eller flere seneste året (alle handelskanaler), mens kun 40 prosent oppgav at de lånte bøker til seg eller andre på folkebiblioteket. Til sammenligning oppgav 72 prosent av befolkningen at de kjøpte bøker i bokhandelen i 2007. Vi lånte i snitt 7 bøker, mens vi kjøpte 11 bøker hver i 2007 (alle handelskanaler).

Robust og omstillingsdyktig

Det er positivt at meldingen fokuserer på behovet for robuste og omstillingsdyktige bibliotek. I en mer digital fremtid, er det helt sentralt at bibliotekaren har god digital kompetanse, og kan utføre like god veiledning på dette området som de i dag gjør på eksisterende felt.

Fornyng krever ressurser

I meldingen fremgår det at Nasjonalbiblioteket finansierer sine digitale tjenester gjennom statstilskudd. Departementet varsler at det kan være behov for å se på ulike modeller for organisering og finansiering av digitale tjenester i folkebibliotekene (s 88).

I utviklingen av et digitalt bibliotek vil vi understreke behovet for å sikre tilstrekkelige økonomiske ressurser. Dette er ikke minst viktig slik at opphavsrettshaver sikres nødvendige avtaler og vederlag.

På kort og lengre sikt vil det bli vanlig med ”digitale lesere” som gjør at en ønsker å laste ned elektroniske tekster direkte. Dagens praksis som regulerer lånetid og antall tilgjengelige eksemplar bør videreføres til digitale bøker.

Det er sentralt å skille mellom kommersielle og ikke-kommersielle aktører. Offentlige biblioteks tjenester skal tilbys befolkningen gratis. Det er viktig at det digitale biblioteket også er en ikke-kommersiell tjeneste.

Skillet mellom gratisprinsippet og kommersiell drift må opprettholdes for å ivareta et fortsatt velfungerende bokmarked.

Fremtiden er nå

Stortingsmeldingen understreker på en svært god måte behovet for omstilling til en mer digital hverdag i fremtiden. Bokhandlerforeningen mener denne fremtiden er svært nær, og at det haster med å avklare hvorvidt en ebok tilsvarer en papirbok (pbok).

Bokbransjen vil lære av musikkindustriens feil i den forstand at vi ønsker å forme gode og brukervennlige løsninger for sluttbrukeren. Det må være enkelt å være en loyldig nettborger. Her har bransjen også et ansvar selv for å være bedre enn piratene.

”You have to be better than the pirates”

*Tim Renner, tidligere europasjef
Warner music*

Gjennom utviklingen av en bransjeløsning for ebøker (Digital distribusjonsentral) bygger bransjen den industrielle infrastrukturen for å tilrettelegge bredde og mangfold også på nett. Alle forlag og forhandlere får delta i dette. Bokhandelen ønsker å ta en aktiv rolle for å sikre at bredden av bøker, uavhengig av format, gjøres tilgjengelig for leseren. Vi har et klart mål om å utvikle brukervennlige løsninger for nedlasting av lydbøker og ebøker, slik at boka er tilgjengelig i det formatet som brukeren ønsker.

Et viktig kriterium for å lykkes med dette er en videreføring av den aktive litteraturpolitikken inn i nettverden med de nødvendige avklaringer dette innebærer. Er det ønskelig at ebøker defineres som en tjeneste ?

På side 30 i meldingen står det: ”Overgangen fra fysiske til digitale informasjonsberarer utfordrar også offentlege styresmakter som skal utforme konkrete verkemiddel for ei digital tid. I dag er til dømes både innkjøpsordningane, bibliotekvederlaget og nullsatsen for moms på bøker retta mot fysiske eksemplar. Med ei venta auka utvikling i retning digital distribusjon av informasjonsberarer vil ein måtte vurdere verkemidla”.

Meldingen varsler at man vil vurdere virkemidlene, men tar i liten grad innover seg at dette haster:

”Meirverdiavgiftsbehandlinga av trykte og elektroniske publikasjonar er ein del av den løpande vurderinga av regelverket. Regjeringa vil arbeide vidare med denne saka i samanheng med den internasjonale utviklinga”, (s 88).

Ebok

Den digitale teksten (åndsverk) som er ekvivalent til innholdet i en trykt bok og som kan leses i en ebokleser.

Det er selve åndsverket som er kjernen i produktet, og da bør det ikke være avgjørende om det er skjerm eller papir det leses på.

Åndsverket er uavhengig av format

Med ebøker mener vi den digitale teksten (åndsverket) som er ekvivalent til innholdet i en trykt bok og som kan leses i en ebokleser eller tilsvarende. En ebok kan defineres som et elektronisk åndsverk som leverer det samme innholdet som tradisjonelt er tilgjengelig mellom to permer i en avgiftsfri bok. Det er selve åndsverket som er kjernen i produktet og fremtidens leser vil forholde seg til åndsverk på flere medium samtidig.

I et svar til Ulf Erik Knutsen(FrP)(spørsmål nr. 650, publisert 16.februar 2009) gir finansminister Kristin Halvorsen følgende begrunnelse til hvorfor bøker er fritatt for moms: *”Fritaket for bøker er begrunnet i at lovgiver anså det som uheldig å avgiftsbelegge det trykte ord i et så lite språksamfunn som det norske. Fritaket er altså begrunnet i allmenne språkpolitiske hensyn og ikke i næringspolitiske hensyn”.*

Tilbudet av utenlandske ebøker er økende og lavpriset. Bare Amazon tilbyr nå 280 000 titler med en meget stor andel under \$ 10. Med bruk av tjenester for prissammenligninger vil leseren finne og prissammenlikne ebøker, uansett språk, og kjøpe med samme leveringstid - uansett hvor leverandøren er i verden. Utenlandske bøker er med dette blitt en betydelig utfordring ovenfor norskspråklige bøker og det norske språket.

Utenlandske engelskspråklige forlag vil alltid være billigere enn norske på samme type rettigheter siden størrelsen på markedet er betydelig. Moms på ebøker vil forverre konkurranseforholdet. Med moms på ebøker vil prisnivået på nyere bøker ikke gå ned jf. prisnivået på papirbøker.

Alle lovlige varer, også utenlandske ebøker under 200 kroner, kan importeres til Norge uten moms (ref. praksis for CD'er og DVD'er i dag).

Vi mener det derfor er viktig at komiteen avklarer om ikke ebøker bør defineres som en vare på linje med andre bøker og slik kunne reguleres under § 16 i Merverdiavgiftslovverket.

Forholdet mellom ebøker og pbøker drøftes og utredes i en rekke andre land. En utredning er gjort av det tyske bokbransjetidsskriftet Börsenblatt (Gutenberg 2.0 - Die Zukunft des Buches). Her vier de et eget kapittel til spørsmålet om ebøker og fastpris, og fastslår entydig at i henhold til tysk lov og lovpraksis må også ebøkene være bundet av fastprisen. Forutsetningen er at det nye produktet "etter sin natur er ment å erstatte tradisjonelle forlagsprodukter" eller at det "reproduserer eller substituerer en bok".

Leseår 2010

Vi synes det er positivt at det foreslås at 2010 skal bli leseåret. Norsk bokhandel deltar gjerne i dette prosjektet. Vi håper det blir avsatt tilstrekkelig med tid og ressurser og at alle landets bibliotek, skoler, bokhandler og andre aktører inviteres med.

Oslo 12.05.09

Bokhandlerforeningen
Randi S. Øgrey

www.bokhandlerforeningen.no